

WayScience

1st International Scientific
and Practical Internet Conference

«Towards a Holistic Understanding: Interdisciplinary
Approaches to Tackle Global Challenges and
Promotion of Innovative Solutions»

ISBN 978-617-8293-22-2

WayScience

1st International Scientific
and Practical Internet Conference

«Towards a Holistic Understanding: Interdisciplinary
Approaches to Tackle Global Challenges and
Promotion of Innovative Solutions»

ISBN 978-617-8293-22-2

Editorial board of International Electronic Scientific and Practical Journal «WayScience»
(ISSN 2664-4819 (Online))

The editorial board of the Journal is not responsible for the content of the papers and may not share the author's opinion.

Towards a Holistic Understanding: Interdisciplinary Approaches to Tackle Global Challenges and Promotion of Innovative Solutions: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, March 14-15, 2024. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, 215 p.

ISBN 978-617-8293-22-2

1st International Scientific and Practical Internet Conference "Towards a Holistic Understanding: Interdisciplinary Approaches to Tackle Global Challenges and Promotion of Innovative Solutions" is devoted to an attempt to bring together representatives of various scientific fields to present innovative ideas and practical solutions.

Topics cover all sections of the International Electronic Scientific and Practical Journal "WayScience", namely:

- public administration sciences;
- philosophical sciences;
- economic sciences;
- historical sciences;
- legal sciences;
- agricultural sciences;
- geographic sciences;
- pedagogical sciences;
- psychological sciences;
- sociological sciences;
- political sciences;
- philological sciences;
- technical sciences;
- medical sciences;
- chemical sciences;
- biological sciences;
- physical and mathematical sciences;
- other professional sciences.

Dnipro, Ukraine – 2024

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ: ПІДХОДИ ДО ЗМІН КЛІМАТУ ТА КЛІМАТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ

Тихомирова Євгенія

д. політ.н., проф. кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
yevgenia.tyhomirova@vnu.edu.ua

Відомо, що виробництво знань переважно здійснюється в дисциплінах. Багато хто з вчених дотримується думки про те, що «наукове підприємство стало менш ефективним через дисциплінарну фрагментацію». Противники такої фрагментації виступають за міждисциплінарні підходи в науці. Вони розглядають міждисциплінарність як «аналітично-рефлексивне дослідження методологічних, теоретичних та інституційних наслідків впровадження міждисциплінарних підходів до викладання та досліджень». У соціальних науках, на думку американського вченого *P.C. Міллера*, міждисциплінарні підходи почали застосовуватися у 20-х рр. (саме поняття міждисциплінарності увійшло в літературу на початку 70-х рр. XX століття), передбачаючи застосування ідей і перспектив кількох дисципліни до розуміння соціальних феноменів [5].

P.C. Міллер стверджує, що існує кілька типів міждисциплінарних підходів, зокрема

- мультидисциплінарний (це зіставлення частин кількох традиційних дисциплін у спробі отримати більш широке розуміння якоїсь спільної теми чи проблеми),
- міждисциплінарний (це реальна взаємодія між традиційними дисциплінами, незважаючи на ступінь комунікації) і
- трансдисциплінарний (має місце у чітко сформульованих концептуальних рамках, які прагнуть увійти за межі більш обмеженого світогляду спеціалізованих традиційних дисциплін) [5].

Ми погоджуємось з європейсько-американською дослідницею *Е. Шуннеп* і її колегами, які вважають, що пошук рішень проблеми зміни клімату обумовлює необхідність задіяти різні дисципліни, зокрема ті, які до недавнього часу не відносилися до досліджень зміни клімату, щоб «внести нові системи знань, які можуть запропонувати глибше та ширше розуміння для вирішення проблеми. Визнання складності зміни клімату змушує дослідників спиратися на міждисциплінарні знання, які поєднують природничі науки з соціальними та гуманітарними науками» [6].

Зміна клімату Землі та її несприятливі наслідки є предметом не лише спільного занепокоєння людства, але й предметом спільних досліджень представників різних наукових галузей. Як визначав американський вчений *С. Бречин*, «зміна клімату є найважливішим викликом, що стоїть перед світом сьогодні, і має бути більш ніж достатньою для мобілізації світу та його численних спільнот для осмисленого та швидкого реагування [3, с. 267].

Право регулювати ресурси та політику в галузі навколишнього середовища мають як держави, так і міжнародні суб'єкти. Це обумовлює і міжнародний характер наукових досліджень зазначеної проблематики, до якою повної мірою можна віднести і кліматичні питання які, починаючи з 70-х років XX століття, вивчаються і реалізуються в рамках кліматичної дипломатії. Існує думка, що кліматична дипломатія бере початок у 1972 р., коли відбулася перша Конференція ООН з питань навколишнього середовища в Стокгольмі, де було визнано необхідність міжнародної співпраці з цього питання. На ній були присутні 113 країн, в обговореннях взяли участь понад 400 організацій, як міжурядових, так і неурядових. Проте були відсутні Радянський Союз (і Україна, як його складова) та переважна більшість країн комуністичного блоку [4].

Активність міжнародних суб'єктів у сфері розв'язання проблем зміни клімату вимагає вибудовування, передусім, кліматичної дипломатії на міжнародному та національному рівнях. Як ні парадоксально, ця галузь практичної діяльності та наукова сфера, що пов'язана з глобальними процесами, почала свій розвиток саме з міжнародного рівня, а вже потім отримала регіональний та національний контекст (українські дослідники спочатку говорили про кліматичну дипломатію, потім про кліматичну дипломатію ЄС, а тепер настав час вести мову про кліматичну дипломатію країн, зокрема України).

Що стосується наукових галузей, проблемами клімату спочатку займалися на національному та міжнародному рівнях фахівці, яких відносили до екологів та метеорологів. Фахівці, що вивчали ресурси, які позитивно чи негативно впливали на клімат, були пов'язані з вивченням лісів, водних ресурсів (гідрологи, океанологи, гляціологи), енергетики, корисних копалин. З часом з географії, до якої відносили метеорологів, виокремилась кліматологія, а в рамках дипломатії сформувалась дипломатія зі змін клімату (кліматична дипломатія), які досліджували окремі проблеми екологічного спрямування, що впливали на кліматичні зміни. До останніх можна віднести і представників екологічної та енергетичної дипломатії (іноді вживають термін «зелена дипломатія» і до екологічної, і до енергетичної проблематики). Дуже часто з приводу новоутворень, пов'язаних з навколишнім середовищем, про які йшлося вище, ведуться дискусії щодо сутнісних характеристик, назв і зв'язків з іншими галузевими сферами діяльності.

Що стосується кліматичних змін, вони самі по собі є міждисциплінарними. Саме тому в них можна виокремити кілька складників, існування яких обумовлено різними чинниками, різними сутнісними характеристиками кліматичних процесів. Віддаючи перевагу фізичним процесам як першопричинам кліматичних змін, деякі науковці досліджують їх з позицій лише природничих і точних наук. Трактуючи їхні причини скрізь призму людської діяльності, коли зміни клімату пояснюються впливом людей на природу і суспільство, частина науковців частіше виходять з позицій соціальних і гуманітарних наук. Ще у ХХ столітті існувала думка, що, лише залучаючи вивчення наших взаємодій з природним середовищем ми отримаємо більш повне розуміння суспільства [3, с. 467]. Зараз дедалі частіше, досліджуючи кліматичні зміни, дослідники беруть до уваги комплекс природничих та соціо-гуманітарних чинників.

Переваги міждисциплінарних досліджень пов'язані з їх спроможністю «подолати прогалини в знаннях і забезпечити більш цілісне розуміння складних проблем. Це пов'язано з тим, що міждисциплінарні дослідження передбачають поєднання різних точок зору та підходів для розвитку всебічного розуміння проблеми, що розглядається. Цей підхід також може сприяти творчості та інноваціям, надаючи нові способи мислення про проблему. Крім того, міждисциплінарні дослідження можуть покращити можливості вирішення проблем, надаючи комплексні рішення, які стосуються всіх аспектів складної проблеми» [2].

Прикладом такого міждисциплінарного підходу став концепт кліматичної дипломатії, що дозволив дослідити соціальне значення кліматичних змін скрізь призму кліматології, міжнародних відносин та дипломатії. Прикладом успішних міждисциплінарних досліджень є Міжурядова група експертів зі зміни клімату (МГЕЗК) (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC), яка об'єднує дипломатів, екологів, економістів, кліматологів, політологів та міжнародників для вирішення проблем зміни клімату, які представляють різні регіони світу і формулюють реальні стратегії реагування на зміни клімату.

Вони готують Доповіді МГЕЗК, що аналізують наукову, технічну та соціально-економічну оцінку ризиків та можливих наслідків антропогенної зміни клімату, а також можливостей адаптації та запобігання негативних змін. І хоча вона не проводить оригінальних досліджень, лише аналізує наявні наукові публікації, її Доповіді вважаються найбільш авторитетною науковою оцінкою зміни клімату, оскільки у їх підготовці беруть участь тисячі науковців з усього світу, включаючи Україну. Існує думка, що «участь професійних дипломатів у цьому процесі призвела до виникнення кліматичної дипломатії, появу якої пов'язують з другою половиною ХХ ст.» [7].

Дослідження проблематики кліматичної дипломатії сьогодні доводить не лише міждисциплінарність її предмета, але й те, що поряд з національними дипломатами на дипломатичному поприщі міжнародної дипломатії діє багато інших суб'єктів, які посилюють міждисциплінарний характер кліматичної дипломатії. Тут діють міжнародні юристи, багатонаціональні торговці, транскордонні фінансисти, технократи Світового банку та Міжнародного валютного фонду, миротворці ООН, офіцери охорони здоров'я Всесвітньої організації охорони здоров'я, інспектори Міжнародного агентства з атомної енергії, «єврократи» ЄС і посадові особи інших регіональних організацій, гуманітарні працівники тощо. Держави, залишаючись одним із головних суб'єктів кліматичної дипломатії, мають більше або менше значення, орієнтуються на різні стратегії переговорів із цього питання. Так, «країни, що розвиваються, наполягають на збереженні двох переговорних шляхів – у рамках Кіотського протоколу та в рамках Конвенції, у той час як розвинуті країни схиляються до позиції злиття двох шляхів для досягнення результатів переговорів – єдиної юридично зобов'язуючої угоди за участю всіх країн-головних емітерів парникових газів» [1, с. 10].

Отже, говорячи про кліматичні зміни як предмет кліматичної дипломатії, варто розуміти, що вона відноситься до практики використання міжнародних переговорів, угод та інших дипломатичних інструментів для вирішення глобальних проблем зміни клімату, які самі по собі потребують міждисциплінарного підходу. А це вимагає дедалі більшого об'єднання фахівців з різних наукових галузей як природничого, так і соціально-гуманітарного напрямків. Зокрема, коли йдеться про останній, варто об'єднуватися представникам економіки, політики, правознавства, міжнародних відносин та дипломатичної діяльності. Лише разом, об'єднуючи свої зусилля, специфічні методи та методики, можна розробляти та впроваджувати рішення про зменшення викидів парникових газів, розвитку відновлюваної енергетики, енергоефективності, кліматичної політики та адаптації до наслідків зміни клімату, формулювати кліматичні стратегії на рівні світу та окремих його регіонів, кліматичні закони окремих держав і концепції кліматичного розвитку окремих територій національних держав, а також вирішувати проблеми кліматичної справедливості та кліматичної безпеки.

Список літератури:

1. Протидія глобальній зміні клімату у контексті Кіотських домовленостей: український вимір. Київ: НІСД, Нацеконінвестагентство України, Фонд цільових екологічних інвестицій, 2010. 28 с.
2. Blaise Manga Enuh. (2023). A Meeting of the Minds: Why Interdisciplinary Research Is Essential for Tackling Global Challenges https://www.linkedin.com/in/enuhblaisemanga?trk=article-ssr-frontend-pulse_publisher-author-card.
3. Brechin S. (2008). Ostriches and change. A response to «Global warming and sociology». *Current Sociology*. L., 2008. Vol. 56, № 3. Pp. 467–474. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0011392107088239>.
4. Howell Judy. (2021). Stockholm Conference: Background, Countries, Points. URL: <https://warbletoncouncil.org/conferencia-estocolmo-1972-7601>.
5. Raymond C. Miller. (2020). Interdisciplinarity: Its Meaning and Consequences. URL: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190846626.013.92>
6. Schipper, E. L. F., Dubash, N. K., & Mulugetta, Y. (2021). Climate change research and the search for solutions: rethinking interdisciplinarity. *Climatic Change*, 168(3-4), 18.
7. Tykhomyrova, Y. (2022). The concept of climate diplomacy in modern scientific discourse. *Monografische Reihe «Europäische Wissenschaft» («Innovation in modern science' 2022»)*. Buch 12. Teil 2. ScientificWorldNetAkhatAVKarlsruhe, 49–69 [in Ukrainian].

Мужевич Н. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	161
Неборачко О.В. ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК У ТВОРЧО ОБДАРОВАНИХ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ВІЗУАЛЬНОГО МЕТОДУ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	163
Олефіренко А.М. ДО ПИТАННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВІЙНУ	166
Пазюк М.В. МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ	168
Постоєнко В.К. ВИКЛИКИ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	171
Проскуріна Н.М., Гончарова В.Г., Свириденко А.С. ЕТАПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ	174
Пузак Д.А. АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	177
Ремез К.І. ІНСТИТУТ «ДРУГОГО ШАНСУ» У СФЕРІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ НА ПРИКЛАДІ ЗАКОНОДАВСТВА СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ	179
Рибальська А.П., Мельник У.І., Мельник О.А., Скачкова Н.К., Марченко Л.П., Старовойт В.В. ЕТІОЛОГІЧНІ ТА ПЕРСИСТУЮЧІ ЗБУДНИКИ ІНФЕКЦІЙНО-ЗАПАЛЬНИХ УСКЛАДНЕНЬ У ХВОРИХ НА ЛЕЙКЕМІЮ	181
Рибенчук Н.І. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	183
Сасенко Н.В. СТИМУЛЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВИШІВ ДО АВТОНОМНОГО НАВЧАННЯ	186
Ситнік В.В., Задоя В.О. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	188
Сук П. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ НА ОСНОВІ ЧИСТОГО ВАЛОВОГО ПРИБУТКУ	190
Тихомирова Є. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ: ПІДХОДИ ДО ЗМІН КЛІМАТУ ТА КЛІМАТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ	194
Федорук К.В. ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ СВЯТ У КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ЗМІН	197
Чернушич А.В. ОРГАНІЗАЦІЯ КОМФОРТНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	199
Шевченко М.А. ДО ПИТАНЬ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ	202
Шерстюк Д.М. АКТУАЛІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ СУПУТНИКОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ	205
Штефунік С.Р. РОЛЬ ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ЛОГІСТИЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ У ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ	206
Юрчик О.А., Чаркіна Т.Ю. ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	208
Яремко С.А., Шевчук В.В. ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ БІЗНЕС АНАЛІТИКИ	210